

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชกำหนดว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน

เหตุผล

โดยที่ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งจะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ไม่สามารถทำงานได้หรือทำงานผิดพลาดเมื่อมีการเปลี่ยนคริสตศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าเป็นคริสตศักราชสองพัน อันอาจส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบไฟฟ้า การประปา การสื่อสารและโทรคมนาคม การธนาคารและการบริการ การคมนาคม และความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินกิจการของตนได้ร่วมกันป้องกันและแก้ไขผลกระทบและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว จึงสมควรให้มีกฎหมายกำหนดสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการนั้นควรจะได้รับ ในขณะที่เดียวกันก็ได้กำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริโภคไว้ตามสมควรด้วย และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัย สาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

“ปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน” หมายความว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของคอมพิวเตอรืในการประมวลผล การส่งหรือการรับข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับวันที่ในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน โดยเป็นผลหรือสืบเนื่องจากการเปลี่ยนคริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าเป็นคริสต์ศักราชสองพัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นก่อน ระหว่าง หรือภายหลังการเปลี่ยนคริสต์ศักราชดังกล่าว

“ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรื” หมายความว่า ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายคอมพิวเตอรื หรือผู้ประกอบการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐที่ใช้คอมพิวเตอรืในการดำเนินกิจการ

“ความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน” หมายความว่า ความสามารถของคอมพิวเตอรืในการประมวลผล การรับหรือส่งข้อมูลในสภาพที่พร้อมที่จะปฏิบัติการในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน หรือความสามารถของผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืในการดำเนินกิจการของตนในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน ได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนสำรองฉุกเฉินในกรณีที่คอมพิวเตอรืไม่สามารถปฏิบัติการเช่นนั้น

“แผนสำรองฉุกเฉิน” หมายความว่า แผนปฏิบัติการที่ใช้ในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน เพื่อให้คอมพิวเตอรืสามารถปฏิบัติการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง หรือเพื่อให้กิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

“การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน” หมายความว่า การเปิดเผยหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน การให้บริการหรือคำแนะนำในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ผลของความเสียหายอันเกิดจากปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน หรือข้อมูลทำนองเดียวกัน

“กิจการสาธารณูปโภค” หมายความว่า กิจการที่ให้บริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต หรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ เว้นแต่กิจการที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอรื ปี ค.ศ. 2000 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้น

มาตรา 4 ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรือาจเปิดเผยให้ผู้บริโภคทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอรืที่ตนผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือนำมาใช้ในกิจการของตน

ในการเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืต้องกระทำเป็นหนังสือหรือจัดเก็บข้อมูลที่จะเปิดเผยไว้ในอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่สามารถนำข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมาพิมพ์เป็นหนังสือได้ หรือกระทำการโดยการสื่อสารข้อความโดยอาศัยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โดยทางโทรสารหรือ

ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และอย่างน้อยผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) ชื่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยข้อมูล ในกรณีที่ข้อมูลที่เปิดเผยเป็นข้อมูลที่ได้มาจากบุคคลอื่น ให้ระบุแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลด้วย
- (2) ประเภทของผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์
- (3) สถานภาพของปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน การดำเนินการและวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ของผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์
- (4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ประชาชนพึงปฏิบัติกรณีที่ผลิตภัณฑ์หรือกิจการดังกล่าวมีปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน

ในกรณีที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภค ข้อมูลที่เปิดเผยต้องระบุกำหนดเวลาที่คาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แล้วเสร็จด้วย

มาตรา 5 เมื่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ตามมาตรา 4 แล้ว ให้จัดส่งข้อมูลที่เปิดเผยนั้นไปให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไปตามวรรคสอง และหากการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 4 มิได้กระทำเป็นหนังสือ ให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์จัดส่งข้อมูลที่เป็นหนังสือไปให้หน่วยงานดังกล่าวด้วย

เมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดทำทะเบียนและประกาศรายชื่อของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยและจัดส่งข้อมูลนั้น และให้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบและอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

มาตรา 6 ภายใต้บังคับมาตรา 11 เมื่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ตามมาตรา 4 และดำเนินการตามมาตรา 5 ก่อนวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2542 แล้ว บุคคลดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งในความเสียหายที่เกิดจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เว้นแต่เป็นข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญและผู้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้เปิดเผยข้อมูลโดย

- (1) รู้ว่าข้อมูลที่เปิดเผยคลาดเคลื่อนหรือไม่เป็นความจริง
- (2) เจตนาฉ้อฉลคู่กรณีหรือประชาชน
- (3) ไม่ใช่ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของผู้ประกอบกิจการประเภทนั้นในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เปิดเผย

การหลุดพ้นจากความรับผิดชอบทางแพ่งตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์หลุดพ้นจากข้อผูกพันตามมูลหนี้เดิม คำรับรองตามข้อสัญญาว่าผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ปราศจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หรือมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน และจากความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือเสรีภาพอันเนื่องมาจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน

มาตรา 7 ผู้บริโภค กลุ่มผู้บริโภค หรือองค์กรผู้บริโภคอาจมีคำขอเป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ที่เกี่ยวข้องกัผลิตภัณฑ์หรือกิจการในส่วนที่กระทบกระเทือนต่อประโยชน์หรือความปลอดภัยของผู้บริโภค หากผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 5 และมาตรา 6 แล้ว ให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์นั้นได้รับประโยชน์ตามพระราชกำหนดนี้ด้วย

มาตรา 8 ในคดีแพ่งเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบว่าตนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อันพึงจะได้รับประโยชน์ตามพระราชกำหนดนี้

มาตรา 9 ในท้องที่ที่มีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเปิดทำการแล้ว คดีแพ่งที่ฟ้องเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

เมื่อมีการฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ก่อนดำเนินกระบวนการพิจารณา ให้ศาลไต่สวนและวินิจฉัยเบื้องต้นว่าคำฟ้อง ข้ออ้าง หรือข้อต่อสู้เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันหรือไม่ หากปรากฏว่ามีได้เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ให้ศาลไม่รับคำฟ้อง ข้ออ้าง หรือข้อต่อสู้นั้น แล้วแต่กรณี

ในการไต่สวนและวินิจฉัยเบื้องต้นตามวรรคสอง ให้ศาลเรียกผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำและอธิบายด้วย

มาตรา 10 การทำซ้ำหรือดัดแปลงคอมพิวเตอร์ตามที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หรือเพื่อป้องกันหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือกฎหมายอื่นที่มุ่งคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

มาตรา 11 ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ตามมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง โดยปราศจากพฤติการณ์ตามมาตรา 6 (1) หรือ (2) หรือ (3) และเปิดเผยว่าคอมพิวเตอร์ที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือใช้ในกิจการของตนมีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน แต่ปรากฏในภายหลังว่าคอมพิวเตอร์นั้นไม่มี

ความพร้อมดังกล่าว หากผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ได้ดำเนินการให้มีความพร้อมนั้นภายในเก้าสิบวัน หรือภายในสามวันในกรณีที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่ประกอบกิจการ สาธารณูปโภค นับแต่วันที่รู้ถึงปัญหานั้น ให้ผู้ประกอบการดังกล่าวหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหาย และหากมีการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายแล้ว ให้ศาลยกค่าฟ้อง ค่าร้อง หรือค่าขอใด ๆ อันเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน นั้นเสีย

มาตรา 12 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชกำหนดนี้และให้มีอำนาจออกกระเบียบ หรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

ประกอบร่างพระราชกำหนดว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน พ.ศ.

ตามที่ “คณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000” ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2541 ได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการศึกษาเตรียมการด้านมาตรการทางกฎหมายเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000” โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาเตรียมการด้านมาตรการทางกฎหมายเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวให้เสร็จทันกับเหตุการณ์และสามารถป้องกันพร้อมทั้งลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. สองพัน แล้วนำเสนอคณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 เพื่อพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรต่อไป นั้น

คณะอนุกรรมการฯ และคณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้พิจารณามาตรการทางกฎหมายแล้ว และมีความเห็นว่า สมควรตรากฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 ในรูปของ “พระราชกำหนด” เนื่องจากเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ตามมาตรา 218 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในกรณีนี้ คณะอนุกรรมการฯ จึงยกร่างพระราชกำหนดขึ้นเป็น “ร่างพระราชกำหนดว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน” ซึ่งอาจสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. ความจำเป็นในการตราพระราชกำหนดนี้

โดยที่ปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 เป็นปัญหาสำคัญของประเทศและของโลก ซึ่งจะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ไม่สามารถทำงานได้หรือทำงานผิดพลาดเมื่อมีการเปลี่ยนคริสต์ศักราช 1999 เป็นคริสต์ศักราช 2000 อันจะส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรวมถึงผลกระทบต่อระบบไฟฟ้า การประปา การสื่อสารและโทรคมนาคม การคมนาคม การธนาคารและการบริการและความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งนี้ หลายประเทศก็ได้มีมาตรการทางกฎหมายรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพียงพอที่จะรองรับปัญหานี้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนเพื่อลดผลกระทบทางสังคมอันเกิดจากการฟ้องร้องคดีที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าว

2. สาระสำคัญของร่างพระราชกำหนดฯ

2.1 ชื่อพระราชกำหนด

คณะอนุกรรมการฯ เห็นสมควรให้ร่างพระราชกำหนดฯ ที่ยกร่างขึ้นมีชื่อว่า “ร่างพระราชกำหนดว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน พ.ศ.” ในขณะที่กฎหมายของต่างประเทศที่ตราขึ้นเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน มักเรียกชื่อกฎหมายโดยมีคำว่า “การเปิดเผยข้อมูล” อยู่ เช่น Year 2000 Information and Readiness Disclosure Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา (Public Law 105 - 271, October 19, 1998) Year 2000 Information Disclosure Act 1999 (Commonwealth)

ของประเทศออสเตรเลีย และ Philippine Year 2000 Disclosure and Readiness Act 1998 ของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเริ่มใช้บังคับในวันที่ 27 กรกฎาคม 1998 (Republic Act No. 8747) เหตุที่กฎหมายของต่างประเทศมักเรียกชื่อกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน โดยมีคำว่า “การเปิดเผยข้อมูล” อยู่ด้วย เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของกฎหมาย คือ การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เพื่อประโยชน์ของสาธารณชน ทั้งนี้ โดยการยกเว้นความรับผิดชอบให้ผู้ซึ่งเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจากความเสียหายอันเกิดจากข้อมูลที่เปิดเผยโดยสุจริต อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการฯ ซึ่งยกร่างพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้เห็นว่า ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ มีขอบเขตกว้างกว่าการสร้างแรงจูงใจให้เปิดเผยข้อมูล และการยกเว้นความรับผิดชอบจากความเสียหายอันเนื่องมาจากข้อมูลที่เปิดเผยโดยสุจริต กล่าวคือ นอกเหนือจากบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แล้ว ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ ยังมีบทบัญญัติบางประการที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคอีกด้วย จึงสมควรเรียกชื่อร่างพระราชกำหนดฯ นี้ว่า “ร่างพระราชกำหนดว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน พ.ศ.”

ในประเทศที่มีการตรากฎหมายว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ ต่างหากแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันของประเทศเหล่านั้น จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเปิดเผยข้อมูลเป็นสำคัญ

2.2 ระยะเวลาการบังคับใช้พระราชกำหนด

ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ กำหนดให้ใช้บังคับเป็นระยะเวลา 10 ปีเท่านั้น โดยกำหนดให้ใช้บังคับจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อพ้นจากเวลาดังกล่าวแล้ว ไม่น่าจะมีปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เกิดขึ้นอีกแล้ว

2.3 บทนิยามที่สำคัญ

ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ได้กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทนิยามดังต่อไปนี้

(1) บทนิยาม “คอมพิวเตอร์” กำหนดให้หมายความว่า “เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์และข้อมูลที่ใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ และให้หมายความรวมถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่ฝังตัวอยู่ในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่อาศัยวันที่ในการประมวลผล” จากบทนิยามดังกล่าว คำว่า “คอมพิวเตอร์” ตามร่างพระราชกำหนดฯ นี้ จึงมิได้มีความหมายจำกัดอยู่เพียงตัวเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์อีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงชิ้นส่วนที่ฝังตัวอยู่ในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่อาศัยวันที่ในการประมวลผล ซึ่งในต่างประเทศมักเรียกกันว่า “embedded systems” (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3) ผลิตภัณฑ์หลายอย่างที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น แผงควบคุมลิฟต์ เครื่องมือแพทย์ ฯลฯ มิใช่ใครซิปฝังตัวอยู่ในผลิตภัณฑ์นั้น เพื่อให้ทำหน้าที่ทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ต้องการ กฎหมายต่างประเทศที่ตราขึ้นเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ก็ครอบคลุมไปถึง embedded systems ด้วย เช่น Small Business Year 2000 Readiness Act ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทนิยาม “ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน” ก็กล่าวถึง

embedded systems ด้วย¹ และ Philippine Year 2000 Disclosure and Readiness Act ซึ่งเรียก
ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. 2000 โดยใช้คำว่า "Y2K bug" or "Millennium bug" ก็กล่าวถึง embedded
systems ด้วย²

(2) บทนิยาม "ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน" กำหนดขึ้นตามแนวทางสากล
ทั้งนี้ กฎหมายต่างประเทศที่มีการกล่าวถึงปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน มักจะนิยามลักษณะของ
ปัญหานี้โดยมีสาระคล้ายกัน ซึ่งสาระที่สำคัญมีดังนี้

(ก) ต้องมีความผิดพลาดจากการประมวลผล (processing) การรับ หรือการส่ง
ข้อมูล

(ข) ข้อมูลตาม (ก) ต้องเป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับ
วันที่ (date-dependent data)

(ค) สาเหตุของความผิดพลาดตาม (ก) เกิดจากการเปลี่ยนศตวรรษที่ 20 ไปสู่
ศตวรรษที่ 21 (หรือเปลี่ยน ค.ศ. 1999 เป็น ค.ศ. 2000) หรือเกิดจากการบ่งชี้หรือคำนวณปีอธิกสุรทิน³

¹ The term "Year 2000 computer problem" means, with respect to information technology, *and embedded systems*, any problem that adversely effects ...": โปรดดูเนื้อความเต็มในเชิงอรรถที่ 3

² โปรดดูเชิงอรรถที่ 3

³ ตัวอย่างนิยาม Y2K Problem ในกฎหมายของต่างประเทศ เช่น

(1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

- **Small Business Year 2000 Readiness Act:**

The term "Year 2000 computer problem" means, with respect to information technology, *and embedded systems*, any problem that adversely effects the processing (including calculating, comparing, sequencing, displaying, or storing), transmitting, or receiving of date-dependent data –

(I) from, into, or between—

(aa) the 20th or 21st centuries; or

(bb) the years 1999 and 2000; or

(II) with regard to leap year calculations."

- **Year 2000 Information and Readiness Disclosure Act:**

The term "year 2000 processing" means the processing (including calculating, comparing, sequencing, displaying, or storing), transmitting, or receiving of date data from, into, and between the 20th and 21st centuries, and during the years 1999 and 2000, and leap year calculations.

(2) ประเทศออสเตรเลีย

Year 2000 Information Disclosure Act 1999 (Commonwealth) ให้คำนิยามที่คล้ายกับคำนิยามในกฎหมายของ
สหรัฐอเมริกามาก โดยนิยามดังนี้

"Year 2000 processing" means the processing (including calculating, comparing, sequencing, displaying, or storing), transmitting, or receiving of date data (whether or not the date data relates to the year 2000)."

(3) ประเทศฟิลิปปินส์

Philippine Year 2000 Disclosure and Readiness Act 1998

"Y2K bug" or "Millennium bug" shall refer to the inability of computer-based systems and products which include software and hardware, and products with embedded systems hereafter referred to as "systems and products" to function properly at the turn of century.

ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดฯ นี้จึงกำหนดบทนิยาม “ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน” ให้หมายความว่า “ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล การส่งหรือการรับข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับวันที่ในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน โดยเป็นผลหรือสืบเนื่องจากการเปลี่ยนคริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าเป็นคริสต์ศักราชสองพัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นก่อน ระหว่างหรือภายหลังการเปลี่ยนคริสต์ศักราชดังกล่าว” บทนิยามดังกล่าวมิได้กล่าวถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในลักษณะของความไม่สามารถบ่งชี้หรือคำนวณป็อธิกสุรธิน แต่การไม่กล่าวถึงความในส่วนนี้ ก็เพราะว่าข้อความที่กล่าวถึงความผิดพลาดที่เป็นผลหรือที่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนคริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าเป็นคริสต์ศักราชสองพันมีความหมายครอบคลุมถึงความผิดพลาดในการบ่งชี้หรือคำนวณป็อธิกสุรธินอยู่แล้ว (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3)

(3) บทนิยาม “ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์” เนื่องจากในทางปฏิบัติ กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายคอมพิวเตอร์ (คำว่า “จำหน่าย” มิได้หมายถึงการขายเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงการขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ฯลฯ ด้วย) และ

กลุ่มที่สอง ผู้ประกอบธุรกิจที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินกิจการ โดยทั่วไปแล้วบุคคลในกลุ่มนี้ก็คือผู้ประกอบการทั่วไปที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทสายการบิน หรือรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หรือการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ดังนั้น นิยาม “ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์” จึงได้กำหนดให้ครอบคลุมกลุ่มบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งนี้ คำว่า “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายคอมพิวเตอร์” มุ่งสื่อความหมายถึงบุคคลกลุ่มแรก และคำว่า “ผู้ประกอบการ หรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินกิจการ” มุ่งประสงค์ให้หมายถึงบุคคลกลุ่มที่สองข้างต้น (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3)

(4) บทนิยาม “ความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน” เป็นบทนิยามที่อธิบายถึงลักษณะที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า Y2K Readiness และ Y2K Compliance โดยลักษณะที่สำคัญของ “ความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน” อยู่ที่ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล การรับหรือส่งข้อมูลในสภาพที่พร้อมที่จะปฏิบัติการในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน และความสามารถของผู้ประกอบการในการดำเนินกิจการของตนในหรือภายหลัง ค.ศ. สองพัน ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ “ความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน” ดังกล่าวจะต้องมีแผนสำรองฉุกเฉิน (contingency plan) ในกรณีที่ปรากฏว่าคอมพิวเตอร์ไม่สามารถปฏิบัติการดังกล่าวได้ (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3)

(5) เนื่องจากในร่างพระราชกำหนดฯ นี้ ได้มีการกล่าวถึงคำว่า “แผนสำรองฉุกเฉิน” ไว้หลายแห่ง ซึ่งคำว่าแผนสำรองฉุกเฉินเป็นคำศัพท์ทางเทคนิคที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “contingency plan” ยังไม่มีการบัญญัติคำนิยามไว้ในกฎหมายอื่น แต่เป็นคำที่วงการคอมพิวเตอร์ทราบกันโดยทั่วไปว่า หมายความว่า แผนปฏิบัติการที่ใช้ในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถปฏิบัติการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง หรือเพื่อให้กิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแผนสำรองฉุกเฉินนี้อาจประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ที่อาจจะเกิดขึ้นแก่คอมพิวเตอร์หรือกิจการของ

ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ การป้องกัน การแก้ไข และการบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจาก ปัญหาดังกล่าว หรือข้อมูลคำแนะนำอื่นใดที่จะช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้ หรือทำให้กิจการ ของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง แม้ประสิทธิภาพการทำงานหรือการให้ บริการจะลดลงบ้างก็ตาม

(6) บทนิยาม "การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน" บัญญัติ ขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน (ซึ่งกฎหมายส่งเสริมและ จูงใจให้ผู้ประกอบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน) บทนิยามนี้มีความหมายกว้าง เนื่องจากลงท้ายด้วยวลีที่ว่า "รวมทั้งข้อมูลทำนองเดียวกัน" ซึ่งมีความหมายถึงข้อมูลใดก็ตามที่เกี่ยวกับ สถานภาพของปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันในคอมพิวเตอร์ที่ผู้ประกอบการผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือนำมาใช้ในกิจการของตน (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3)

(7) บทนิยาม "กิจการสาธารณูปโภค" เนื่องจากกิจการสาธารณูปโภค (ซึ่งอาจเป็น กิจการของภาครัฐและภาคเอกชนก็ได้) เป็นกิจการที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นร่างพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ จึงได้กำหนดภาระหน้าที่เป็นพิเศษให้แก่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภค ต้องปฏิบัติเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์โดยทั่วไป เช่น ตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 วรรค 3 (การแจ้งกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แล้วเสร็จ) และ มาตรา 11 (การจัดให้มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน ในระยะเวลาอันสั้นกว่า ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์โดยทั่วไป หากมีการเปิดเผยไว้ในตอนแรกว่ากิจการของตนมีความพร้อม สำหรับการปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน แต่ภายหลังมิได้เป็นเช่นนั้น)

อย่างไรก็ตาม กรณีอาจมีผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์บางรายที่ไม่ควรกำหนด เป็นผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภค ซึ่งหากคณะกรรมการประสานงาน การแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 เห็นชอบด้วย ก็จะได้มีคำสั่งกำหนดยกเว้นได้

(8) บทนิยาม "คณะกรรมการ" ได้กำหนดให้หมายความถึง "คณะกรรมการ ประสานงานการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000" ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งไว้แล้วเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2541 (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 3) การกำหนดบทนิยามนี้เนื่องจากร่างพระราชกำหนดฯ นี้มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการดังกล่าวในการกำหนดเกี่ยวกับบุคคลที่จะเป็นผู้จัดทำ ทะเบียนและประกาศรายชื่อของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันตามกฎหมายนี้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคและประโยชน์สาธารณะด้วย⁴

2.4 การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์สมัครใจเปิดเผยข้อมูล

2.4.1 หลักทั่วไป

ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 ถึง มาตรา 6 เป็นบทบัญญัติที่มุ่งสร้างแรงจูงใจ (incentive หรือ encouragement) ให้ผู้ประกอบการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เพื่อให้ผู้บริโภคและสาธารณชนได้รับประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ทั้งในแง่ของการ

⁴ ดูร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 5

ตัดสินใจเข้าติดต่อหรือทำสัญญากับผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์และในแง่ของการเตรียมตัวหรือดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ที่เกิดหรืออาจจะเกิดขึ้นกับคอมพิวเตอร์ของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ ตลอดจนสามารถลดผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ลงได้ด้วย

เพื่อให้มาตรการจูงใจตามกฎหมายนี้บรรลุวัตถุประสงค์ ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการ**สมัครใจ**เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน สำหรับคอมพิวเตอร์ที่ตนผลิต นำเข้า จำหน่ายหรือนำมาใช้ในกิจการของตน และเมื่อได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแล้วก็จะได้รับการยกเว้นความรับผิด**ทางแพ่ง**ตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป⁵

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ที่จะได้รับประโยชน์ในแง่ของการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้องเปิดเผยข้อมูลโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีดังนี้

ประการแรก ต้องเปิดเผยโดยใช้วิธีการตามที่กำหนดในร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 วรรคสอง กล่าวคือ ต้องกระทำเป็นหนังสือ หรือจัดเก็บข้อมูลที่จะเปิดเผยไว้ในอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่สามารถนำข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมาพิมพ์เป็นหนังสือได้ หรือกระทำการโดยการสื่อสารข้อความโดยอาศัยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โดยทางโทรสาร หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการเปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดเป็นวิธีการที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึงไม่น่าจะสร้างความยุ่งยากให้ผู้ประกอบการ ในกฎหมายต่างประเทศก็กำหนดในลักษณะที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน เช่น ใน Section 8 (1) (f) ของ Year 2000 Information Disclosure Act 1999 (Commonwealth) ของประเทศออสเตรเลีย⁶ เป็นต้น

ประการที่สอง ต้องระบุรายละเอียดต่าง ๆ ที่ระบุในร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 วรรคสอง (1) ถึง (4) ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้เป็นเพียงข้อกำหนดขั้นต่ำ (minimum requirements) กล่าวคือ ผู้ประกอบการอาจสมัครใจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน โดยระบุรายละเอียดมากกว่าที่กำหนดในอนุมาตรา (1) ถึง (4) ก็ได้ (ซึ่งหากมีการระบุรายละเอียดมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำดังกล่าว บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งสำหรับข้อมูลที่เปิดเผยก็จะใช้บังคับขยายไปถึงข้อมูลในส่วนที่เปิดเผยเกินกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนั้นด้วยเช่นกัน) ข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามข้อกำหนดขั้นต่ำตามกฎหมายนี้ มีดังต่อไปนี้ คือ

⁵ ดูหน้า 9

⁶ Section 8(1) (f) ของ Year 2000 Information Disclosure Act 1999 (Commonwealth) ของประเทศออสเตรเลียกำหนดดังนี้ “Year 2000 disclosure statement is a statement that (*inter alia*) (f) satisfies one of the following conditions:

(i) The statement is made in writing;

(ii) The statement is made in a data storage device and is capable of reproducing in writing from that device (with or without the aid of any other article or device);

(iii) The statement is made by way of an electronic communication of writing. (ซึ่งคำว่า “electronic communication of writing” ได้รับการนิยามว่า “a communication of writing by means of guided and/or unguided electromagnetic energy (for example, a facsimile transmission or electronic mail)”.

(1) ชื่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อให้สาธารณชนทราบว่าผู้เปิดเผยข้อมูลเป็นใคร นอกจากนี้ เนื่องจากในบางกรณีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยนั้น มิใช่เป็นข้อมูลที่ผู้ประกอบการรายนั้นจัดทำขึ้นเอง แต่ได้มาจากแหล่งอื่นหรือจากบุคคลอื่น (เช่น จากบริษัทผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกในต่างประเทศ) กฎหมายจึงกำหนดให้ต้องระบุแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลด้วย เพื่อให้สาธารณชนทราบและใช้ประกอบในการตัดสินใจ

(2) ประเภทของผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์

(3) สถานภาพของปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน การดำเนินการและวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ของผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์

(4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ประชาชนพึงปฏิบัติกรณีผลิตภัณฑ์หรือกิจการดังกล่าวมีปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 วรรคสอง (1) ถึง (4))

อนึ่ง เนื่องจากกิจการสาธารณูปโภคเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม ซึ่งหากกิจการดังกล่าวมีปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แล้ว ก็จะทำให้สร้างความเดือดร้อนมาก ดังนั้นเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการสาธารณูปโภคที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ต้องเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แล้วเสร็จด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนทราบว่า ควรจะต้องเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในกรณีที่สาธารณูปโภคขาดแคลนได้อย่างไร เพียงใด (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 วรรคสาม)

ประการที่สาม ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่สมัครใจเปิดเผยข้อมูลจะต้องจัดส่งข้อมูลที่เปิดเผยนั้นไปให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 เพื่อให้หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการฯ ดังกล่าว จัดทำทะเบียนและประกาศรายชื่อของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายนี้ รวมทั้งให้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบและอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ข้อกำหนดนี้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนั่นเอง (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 5)⁷

2.4.2 ประโยชน์และผลทางกฎหมายของการสมัครใจเปิดเผยข้อมูล

2.4.2.1 การได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบ

เพื่อให้มาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผย

⁷ บางประเทศมีกระบวนการตรวจสอบ (audit) ความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยตามกฎหมาย ในการนี้ รัฐบาลอนุญาต (accredit) ให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนรับดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งในการอนุญาตให้ภาคเอกชนเข้าดำเนินการดังกล่าวนี้ หน่วยงานภาครัฐจะต้องตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบด้วย ในการร่างพระราชกำหนดฯ นี้ คณะอนุกรรมการฯ ที่ยกร่างพระราชกำหนดฯ เห็นว่ารัฐบาลอาจจะไม่มีงบประมาณและบุคลากรเพียงพอที่จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยหรือในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจภาคเอกชนที่อนุญาตประกอบธุรกิจตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ จึงได้กำหนดเพียงให้มีการจัดทำทะเบียนรายชื่อของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่เปิดเผยข้อมูล และให้รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบและอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในศาลกันเอง

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน บรรลู่วัตถุประสงค์ ร่างพระราชกำหนดฯ นี้จึงยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง (*civil liability*) ให้แก่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 4 และมาตรา 5 ข้างต้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายจะยกเว้นความรับผิดให้เฉพาะผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่เปิดเผยข้อมูลก่อนวันที่ 1 ธันวาคม 2542 เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคและประโยชน์สาธารณะ การยกเว้นความรับผิดในที่นี้เป็นการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งเท่านั้น ซึ่งเป็นความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน และผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืจะได้รับการยกเว้นความรับผิดเฉพาะเมื่อการเปิดเผยข้อมูลของตนได้กระทำโดยปราศจากพฤติการณ์ที่ไม่สุจริต และปราศจากความประมาทเลินเล่อ ซึ่งจะกล่าวต่อไปใน 2.4.2.2

ตัวอย่างของการได้รับการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 5 มีหลายกรณีด้วยกัน เป็นต้นว่า เมื่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน โดยสุจริตและใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืนั้นแล้ว ก็จะไม่ถูกฟ้องให้รับผิดทางแพ่ง ไม่ว่าข้อมูลที่เปิดเผยนั้นจะเป็นความจริงหรือจะมีความคลาดเคลื่อนจากความจริงในสาระสำคัญหรือไม่ก็ตาม เช่น กิจการธนาคารจะไม่ต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้ล่าช้าเนื่องจากปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน หรือผู้ขายจะไม่ถูกฟ้องบอกล้างสัญญาโดยเหตุของกลฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อมูลที่เปิดเผยก่อนการทำสัญญานั้นคลาดเคลื่อนจากความจริง อีกตัวอย่างหนึ่ง หากผู้ประกอบการนำชิ้นส่วนที่ผู้ประกอบการรายอื่นผลิตมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตและได้เปิดเผยข้อมูลไปโดยสุจริตว่าชิ้นส่วนที่นำมาประกอบนั้นมีปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ก็จะไม่ถูกผู้ผลิตชิ้นส่วนนั้นฟ้องเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดโดยอ้างว่าเป็นการหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

2.4.2.2 การไม่ได้รับการยกเว้นความรับผิดในพฤติการณ์ไม่สุจริตหรือไม่ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของผู้ประกอบกิจการประเภทนั้น

แม้กฎหมายจะสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน โดยได้รับความเชื่อมั่นตามกฎหมายว่า ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืนั้นจะไม่ถูกฟ้องหรือเรียกร้องให้รับผิดทางแพ่งในความเสียหายอันเกิดจากปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน และข้อมูลที่เปิดเผย แต่กฎหมายก็ไม่คุ้มครองผู้ประกอบการซึ่งเปิดเผยข้อมูลโดยไม่สุจริตหรือไม่ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของผู้ประกอบกิจการประเภทนั้นในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เปิดเผย ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 จึงระบุพฤติการณ์ที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืไม่ได้รับการยกเว้นความรับผิดไว้ 3 กรณี คือ

- (1) รู้ว่าข้อมูลที่เปิดเผยคลาดเคลื่อนหรือไม่เป็นความจริง
- (2) เจตนาฉ้อฉลคู่กรณีหรือประชาชน
- (3) ไม่ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของประกอบ

กิจการประเภทนั้นในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เปิดเผย (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 (1) ถึง (3))

ในกฎหมายของประเทศที่ตรากฎหมายว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ก็มีหลักการยกเว้นความรับผิดในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ จะยกเว้นความรับผิดทางแพ่งให้ผู้ประกอบการที่เปิดเผยข้อมูลโดยสุจริตและใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้จากวิสัยของผู้ประกอบกิจการประเภทนั้นในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยเท่านั้น อนึ่ง แม้พฤติการณ์ที่ไม่สุจริตและพฤติการณ์ที่แสดงถึงการไม่ใช้ความระมัดระวังนั้น จะเป็นพฤติการณ์คนละอย่างกัน แต่คำอธิบายบทบัญญัติของกฎหมายในต่างประเทศมักจะเรียกพฤติการณ์ดังกล่าวรวม ๆ กันว่า “พฤติการณ์ที่ไม่สุจริต” ดังนั้น การยกเว้นความรับผิดทางแพ่งให้ผู้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน จึงมักเรียกกันว่า “การยกเว้นความรับผิดให้ผู้เปิดเผยข้อมูลโดยสุจริต”⁸

2.4.2.3 การไม่กระทบกระเทือนนิติสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างคู่กรณี

การหลุดพ้นความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 จะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความผูกพันที่คู่กรณีมีต่อกันตามสัญญา ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อบุคคลได้ทำความตกลงต่อกันเป็นประการใดโดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว คู่กรณีก็ต้องปฏิบัติต่อกันตามที่ได้ตกลงกันและจะอ้างบทบัญญัติของกฎหมายมาเป็นเหตุให้ตนหลุดพ้นจากความผูกพันตามสัญญาไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ ความในวรรคสองของร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 จึงกำหนดให้การหลุดพ้นจากความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 วรรคหนึ่ง ไม่เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์หลุดพ้นจากข้อผูกพันตามมูลหนี้เดิม หรือคำรับรองตามข้อสัญญาว่าผลิตภัณฑ์หรือกิจการของผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ปราศจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หรือมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน ดังนั้นในกรณีที่คู่กรณีได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นพิเศษเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้า โดยตกลงให้สินค้าต้องปราศจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน โดยเด็ดขาด หรือมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน (ซึ่งในทางปฏิบัติคู่สัญญามักกำหนดบทนิยามของปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน กันไว้ในสัญญา ซึ่งอาจแตกต่างจากบทนิยามที่กฎหมายนี้กำหนด) คู่สัญญาก็ต้องปฏิบัติตามนั้น หากผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นคู่สัญญาได้ให้คำรับรองว่าคอมพิวเตอร์ของตนไม่มีปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หรือมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน แต่ต่อมาปรากฏว่ามีปัญหาดังกล่าว ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์นั้นจะยกร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 มาเป็นข้ออ้างให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดไม่ได้ ในกรณีเช่นว่านั้น ผู้ประกอบการ

⁸ ตัวอย่างของบทบัญญัติในกฎหมายต่างประเทศ เช่น:

- **Section 4 ของ Year 2000 Information and Readiness Disclosure Act** ของประเทศสหรัฐอเมริกา: “... the matter of the year 2000 statement shall not be liable under Federal or State law with respect to that year 2000 statement **unless ... the year 2000 statement was material; and ... the maker made the year 2000 statement with actual knowledge that the year 2000 was false, inaccurate, or misleading with intent to deceive or mislead, or with reckless disregard as to the accuracy of the year 2000 statement...**” (ตัวอักษรเน้นทำขึ้นเองโดยผู้จัดทำบันทึกประกอบนี้)

- **Section 10 และ Section 11 ของ Year 2000 Information Disclosure Act 1999** ของประเทศออสเตรเลีย (Commonwealth): “No civil action lies against a person for or in relation to any matter or thing arising out of, or incidental to, the making of a Year 2000 disclosure statement” และ “**The rules ... do not apply to a person (the first person) if the Year 2000 disclosure statement was false or misleading in a material particular and the first person knew that the statement was false or misleading in a material particular, or was reckless as to whether the statement was false or misleading in a material particular ...**”

คอมพิวเตอรียังคงต้องรับผิดชอบจากการที่คอมพิวเตอรืของตนมีปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ในกฎหมายของต่างประเทศก็ได้บัญญัติหลักการทำนองเดียวกันไว้ด้วย เช่น Section 4 (e) ของ Year 2000 Information and Readiness Disclosure Act⁹ ของประเทศสหรัฐอเมริกา และ Section 11 (2) ของ Year 2000 Information Disclosure Act 1999 (Commonwealth)¹⁰ ของประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

2.4.2.4 การไม่หลุดพ้นความรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือเสรีภาพ

ความรับผิดอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืมิได้รับการยกเว้นตามร่างพระราชกำหนดฯ นี้คือ ความรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือเสรีภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เกิดกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งหากจะยกเว้นความรับผิดให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืแล้ว ก็จะเป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ดังนั้นแม้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืจะเปิดเผยข้อมูลโดยสุจริตและมีได้ประมาณเล็กน้อย ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืก็จะไม่หลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลอื่นตามร่างพระราชกำหนดฯ นี้ เช่น หากผู้บริโภคหรือประชาชนถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายต่อร่างกายโดยเหตุที่ลิฟท์หรือเครื่องมือแพทย์ทำงานผิดพลาดอันเนื่องมาจากปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่ผลิต นำเข้า จำหน่ายหรือใช้คอมพิวเตอรืนั้นในกิจการของตน ก็อาจจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นได้โดยจะต้องไปพิจารณาความรับผิดตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

กฎหมายว่าด้วยปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ในต่างประเทศมิได้มีบทบัญญัติทำนองนี้โดยตรง เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ (Product Liability) อยู่แล้ว กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดความรับผิดของผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในกรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ ในประเทศซึ่งเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ (ซึ่งอนุวัติการตาม Directive 85/374/EEC) ได้กำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหาย (ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย หรือไม่ก็ตาม) สามารถเรียกร้องให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินได้ ทั้งนี้ กฎหมายจะกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายเป็นผู้พิสูจน์หักล้างว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากผลิตภัณฑ์ของตนเพราะโดยปกติแล้ว ผู้บริโภคจะไม่อยู่ในสถานะที่จะพิสูจน์เกี่ยวกับสาเหตุของความเสียหายได้ และผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายจะเป็นผู้รู้ข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีการ

⁹ (e) **LIMITATION ON EFFECT OF YEAR 2000 STATEMENTS.**

(1) In GENERAL.—In any covered action, a year 2000 statement shall not be interpreted or construed as an amendment to or alteration of a contract or warranty, whether entered into by or approved for a public or private entity.

¹⁰ The rules in section 10 do not apply to a Year 2000 disclosure statement if:

- (a) the Year 2000 disclosure statement was made in fulfillment of an obligation imposed under a contract; or
- (b) the Year 2000 disclosure statement was made in fulfillment of an obligation imposed under a law of the Commonwealth, a State or a Territory.

กล่าวอ้างว่าก่อให้เกิดความเสียหาย จึงควรเป็นฝ่ายที่รับภาระการพิสูจน์ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเป็นผู้รับผิดชอบ แต่หากไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตและผู้นำเข้าแล้ว กฎหมายก็ได้กำหนดให้เรียกร้องเอาจากผู้จำหน่ายได้ ซึ่งหากผู้จำหน่ายไม่ประสงค์ที่จะรับผิดชอบ ก็จะต้องพิสูจน์ให้ทราบถึงบุคคลที่เป็นผู้ผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ถูกกล่าวอ้างว่าก่อให้เกิดความเสียหาย อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ มิได้นำเอาหลักการเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ดังที่ปรากฏในต่างประเทศมาใช้โดยตรงทั้งหมด เพราะยังเป็นแนวความคิดใหม่สำหรับกฎหมายไทยซึ่งควรจะได้รับพัฒนาให้เป็นหลักทั่วไปในโอกาสต่อไป ร่างพระราชกำหนดฯ นี้ เพียงแต่กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือเสรีภาพ สำหรับการฟ้องคดีนั้น ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายก็อาจฟ้องตามกฎหมายว่าด้วยละเมิดเอง แต่ในเรื่องการพิสูจน์นั้น กฎหมายยังเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เป็นปัญหาทางเทคนิคขั้นสูงมากและผู้บริหารทั่วไปไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 8 จึงกำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ในคดีที่เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน มีหน้าที่นำสืบว่าตนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อันพึงจะได้รับประโยชน์ตามพระราชกำหนดฯ นี้แล้ว¹¹

2.5 การร้องขอให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูล

เนื่องจากกฎหมายมิได้บังคับให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน แต่ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งสมัครใจเปิดเผยข้อมูลได้รับประโยชน์ในแง่ของการได้รับยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง จึงอาจมีผู้ประกอบการที่ไม่สมัครใจเปิดเผยข้อมูล ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้บริโภค กลุ่มผู้บริโภค หรือองค์กรผู้บริโภคขอให้ผู้ประกอบการร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลได้ ถ้าผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์เปิดเผยข้อมูลตามคำร้องขอตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 4 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 5 และมาตรา 6 ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ก็จะได้รับประโยชน์ตามพระราชกำหนดฯ นี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นหลักฐานอย่างชัดเจน คำร้องขอของผู้บริโภค กลุ่มผู้บริโภค หรือองค์กรผู้บริโภค ควรจะต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร และควรร้องขอก่อนวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ด้วย เพราะหากมีคำร้องขอหลังจากนั้นผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์อาจเปิดเผยข้อมูลไม่ทันตามกำหนดเวลาตามที่ระบุในร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 คือ วันที่ 1 ธันวาคม 2542 (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 7)

2.6 ภาระการพิสูจน์ในคดีเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เป็นปัญหาทางเทคนิคที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งโดยปกติแล้ว ผู้บริโภคทั่วไปไม่สามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดไปโดยปริยายในทางปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อร่างพระราชกำหนดฯ นี้ กำหนดให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ที่สมัครใจเปิดเผยข้อมูลได้รับประโยชน์ในแง่ของการได้รับยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบว่าตนเองได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เพื่อที่จะได้รับประโยชน์จากร่างพระราชกำหนดฯ นี้ (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 8)

¹¹ ดูข้อ 2.6

การกำหนดข้อสันนิษฐานทางกฎหมายดังกล่าวอาจจะทำให้มีการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกัน (frivolous action) โดยเพียงกล่าวอ้างว่าความเสียหายเกิดจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ซึ่งจะไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์ ดังนั้น เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกันดังกล่าว จึงได้กำหนดให้ศาลไต่สวนและวินิจฉัยเบื้องต้นเสียก่อนว่า คำฟ้อง ข้ออ้าง หรือข้อต่อสู้ที่กล่าวอ้างว่าเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน มีความเกี่ยวข้องกับปัญหานี้หรือไม่ (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 9 วรรคสอง) ซึ่งในการดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัยเบื้องต้นดังกล่าว ศาลต้องเรียกผู้เชี่ยวชาญมาให้ ถ้อยคำและอธิบายด้วย (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 9 วรรคสาม)

2.7 ศาลที่อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน

ปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันเป็นปัญหาทางเทคนิคที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและอาจจะมีการฟ้องร้องกันมาก ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงต้องเป็นศาลที่สามารถพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างรวดเร็วและมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสืบพยาน ปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์กันว่า “ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ” เป็นศาลที่มีลักษณะดังกล่าว ในขณะที่การพิจารณาพิพากษาในศาลธรรมดายังมีความล่าช้าอยู่มาก ร่างพระราชกำหนดฯ นี้จึงกำหนดให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หากในท้องที่นั้นได้มีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเปิดดำเนินการแล้ว (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 9 วรรคหนึ่ง) บทบัญญัตินี้จะช่วยบรรเทาปัญหาการล้นศาล (floodgate of litigation) ได้พอสมควร

อนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สิทธิฟ้องร้องกันโดยไม่สุจริต จึงกำหนดในวรรคสองให้ศาลไต่สวนและวินิจฉัยเบื้องต้นเสียก่อนว่าคำฟ้อง ข้ออ้าง หรือข้อต่อสู้ที่กล่าวอ้างว่าเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพันนั้น มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวจริงหรือไม่ (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 9 วรรคสอง) ในการนี้ ได้กำหนดให้ศาลเรียกผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำและคำอธิบายด้วย เนื่องจากศาลไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคนิค (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 9 วรรคสาม)¹²

2.8 ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

ร่างพระราชกำหนดฯ นี้กำหนดให้การทำซ้ำหรือดัดแปลงคอมพิวเตอร์ตามที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน หรือเพื่อป้องกันหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือกฎหมายอื่นที่มุ่งคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายสามารถแก้ไขโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลที่ใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ได้ โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิแต่ผู้เดียว (exclusive right) ของผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ (licensee) หรือผู้รับโอนสิทธิ (assignee) ดังกล่าว (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 10) หากไม่มีบทบัญญัตินี้แล้ว ผู้ซึ่งทำการแก้ไขดังกล่าวอาจจะถูกผู้ทรงสิทธิ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ หรือผู้รับโอนสิทธิฟ้องร้องได้ ซึ่งเหตุผลสำคัญของหลักการนี้ก็คือ เนื่องจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เป็นปัญหาที่กระทบต่อกิจการและผู้บริโภคในวงกว้าง การที่กิจการและผู้บริโภคซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากจะร้องขอให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอร์หรือเจ้าของผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ดำเนินการแก้ไข

¹² ในบางประเทศ มีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อวางข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในคดีเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เช่น Year 2000 Readiness and Responsibility Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ย่อมจะไม่ทันการ และผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอรืเหล่านั้นก็ไม่สามารถดำเนินการให้แก่กิจการและผู้บริโภคได้ทั้งหมดอย่างแน่นอน ดังนั้นด้วยระยะเวลาอันจำกัดกฎหมายจึงได้ให้สิทธิกิจการและผู้บริโภคในการดำเนินการเองตามที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน

2.9 ระยะเวลาผ่อนปรน

ร่างพระราชกำหนดฯ นี้กำหนดระยะเวลาผ่อนปรน (grace period) ที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ให้ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากปัญหานี้ได้ภายในระยะเวลาผ่อนปรนที่กำหนด ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหายจากการที่คอมพิวเตอรืของผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืมีปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน (ในลักษณะที่ไม่มีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน) ก็เป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้ได้รับความเสียหายไม่อาจฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืชดเชยค่าเสียหายอีก และหากมีการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายแล้ว ให้ศาลยกคำฟ้อง คำร้อง หรือคำขอใด ๆ อันเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน นั้นเสีย มาตรการทางกฎหมายตามบทบัญญัตินี้เป็นมาตรการหนึ่งที่จะผ่อนคลายนโยบายคดีรกรกศาลได้¹³

บุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากระยะเวลาผ่อนปรนตามร่างพระราชกำหนดฯ นี้ คือผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในร่างพระราชกำหนดฯ นี้โดยสุจริต¹⁴ (กล่าวคือโดยปราศจากพฤติการณ์ตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 (1) (2) หรือ (3)) โดยเปิดเผยว่าคอมพิวเตอรืของตนมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน แต่ปรากฏในภายหลังว่า ไม่มีความพร้อมดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ในกรณีนี้กฎหมายกำหนดระยะเวลาผ่อนปรนไว้ 90 วัน นับแต่วันที่รู้ถึงปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน แต่หากเป็นผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภค กฎหมายกำหนดให้ระยะเวลาผ่อนปรนมีเพียง 3 วันนับแต่วันที่รู้ถึงปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน เท่านั้น เพราะกิจการดังกล่าวเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 11)

ดังได้กล่าวข้างต้น ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืซึ่งสมัครใจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน¹⁵ จะได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบทางแพ่งในความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

¹³ ในกฎหมายต่างประเทศ มีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขสภาพที่คดีที่เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน รกโรกรกศาลแตกต่างกันไป เช่น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ต้องนำคดีที่เกี่ยวกับปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพันขึ้นสู่อัยญาโตตุลาการก่อน เป็นต้น

¹⁴ ดูความหมายนัยอย่างกว้างของคำว่า “สุจริต” ในหน้า 10

¹⁵ คณะอนุกรรมการที่ยกร่างพระราชกำหนดฯ นี้ได้พิจารณาด้วยว่าสมควรกำหนดบทบัญญัติที่บังคับให้ผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าคอมพิวเตอรืแสดงเครื่องหมายไว้ที่คอมพิวเตอรื สิ่งบรรจุ คู่มือการใช้ หรือแสดงข้อความเตือนไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอรืในกรณีที่ว่าคอมพิวเตอรืที่ตนผลิตหรือนำเข้ามีปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพัน หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงปัญหาดังกล่าว และช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่อาจมีปัญหาคอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพันได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องมีบทบัญญัติเช่นนั้นในร่างพระราชกำหนดฯ นี้ เนื่องจากผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 30 และมาตรา 31 ของกฎหมายดังกล่าวประกาศให้คอมพิวเตอรืเป็นสินค้าควบคุมฉลากได้อยู่แล้ว บทบัญญัติมาตรา 30 และมาตรา 31 มีดังนี้

คอมพิวเตอรืของตน (ตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6) ดังนั้น การกำหนดในร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 11 ให้ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่า คอมพิวเตอรืที่ตนเปิดเผยว่ามีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน ไม่มีความพร้อม ดังกล่าว ก็ย่อมมีความหมายว่า ประโยชน์ที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืได้รับจากการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งนั้นจะสิ้นสุดลงทันทีที่ปรากฏในภายหลังว่าคอมพิวเตอรืที่ตนได้เปิดเผยว่ามีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน นั้น มิได้มีความพร้อมดังกล่าว ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืจะได้รับประโยชน์จากระยะเวลาผ่อนปรนที่กฎหมายกำหนด ด้วยเหตุนี้เอง ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 จึงมีความขึ้นต้นว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 11” ส่วนในกรณีที่ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืเปิดเผยข้อมูลโดยสุจริตว่า คอมพิวเตอรืของตนยังไม่มีความพร้อมสำหรับปฏิบัติการ ค.ศ. สองพัน นั้น ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืก็จะได้รับการยกเว้นความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 6 โดยตลอด เพราะผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืได้ทำให้ผู้บริโภคหรือสาธารณชนตระหนักในความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแล้ว และเมื่อได้รับการยกเว้นความรับผิดตลอดไป ก็ไม่มีกรณีที่จะให้ระยะเวลาผ่อนปรน แต่อย่างใด สำหรับกรณีที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่สุจริตนั้น ผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่เปิดเผยข้อมูลก็จะไม่ได้รับการยกเว้นความรับผิดตั้งแต่ต้น แต่ในกรณีนี้ผู้ซึ่งกระทำการโดยไม่สุจริตไม่สมควรได้รับประโยชน์จากระยะเวลาผ่อนปรน ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 11 จึงมีข้อความว่า “โดยปราศจากพฤติการณ์ตามมาตรา 6 (1) (2) หรือ (3)”

สำหรับผู้ประกอบการคอมพิวเตอรืที่มีได้สมัครใจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา คอมพิวเตอรื ค.ศ. สองพันตามกฎหมายนี้ ก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายนี้แต่ประการใด และหากมีกรณีฟ้องร้องเกิดขึ้น สิทธิหน้าที่ของคู่กรณีก็ย่อมเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไป

มาตรา 30 ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น แต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 31 ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้อง มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่ใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า
- (2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

ให้ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขาย และฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (2) (3) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(กฎหมายฉบับนี้ได้นิยาม "ฉลาก" ให้มีความหมายว่า "รูป รอยประดิษฐ์ กระดาษหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรกหรือรวมไว้กับสินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น")

2.10 ผู้รักษาการตามกฎหมาย

เนื่องจากปัญหาคอมพิวเตอร์ ค.ศ. สองพัน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับชาติ จึงสมควรให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการและมีอำนาจออกกระเบียบหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ (ร่างพระราชกำหนดฯ มาตรา 12)

17 กันยายน 2542